

Article Information

Article Type: Research Article

This article was checked by iThenticate.

Doi Number: <http://dx.doi.org/10.17121/ressjournal.3414>

ArticleHistory:

Received

14/06/2023

Accept

14/07/2023

Available

online

15/07/2023

THE EFFECT OF DIGITAL STORIES ON SECONDARY STUDENTS' USE OF SUMMARY SKILLS

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN ÖZETLEME BECERİLERİNİ KULLANMADA DİJİTAL HİKAYELERİN ETKİSİ¹²

Fatih Kana³
Seda Kocaoğlu⁴

Abstract

The purpose of this research is to determine the effect of digital stories on the development of secondary school students' summarization skills. In the study, the "Action Research" design, which is one of the qualitative research methods, was used. The study group of the research consists of 27 students attending the 6th grade of a secondary school in the central district of Çanakkale Provincial Directorate of National Education in the 2022-2023 academic year. Researcher's diary, student diary, Pre-Perception Open-Ended Student Questionnaire, Post-Perception Open-Ended Student Questionnaire, Story Summary Evaluation Rubric were used in the study. In the research, descriptive analysis was applied in the analysis of qualitative data. According to the data obtained in the study, it was concluded that students had positive perceptions towards summarizing, but there were negative perceptions such as lack of knowledge and reluctance to write summaries before the implementation of converting summaries into digital stories. Based on the findings obtained before the summarization practices, it was determined that the students who were made to summarize were able to write summaries in general. However, the completion of the parts resulting from the lack of technical knowledge and reading comprehension skills with education had a positive effect on the students. Based on the answers they gave to the last perception questions, it was determined that the students were willing to transform their summaries into digital stories. Converting students' summaries into digital stories had a positive effect on their summarization skills.

Keywords: Digital Story, Reading Skill, Reading Comprehension, Summarizing, Writing Skill.

¹ Bu çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimince desteklenmiştir (Proje No: 4332). Araştırma boyunca her türlü desteği sağlayan Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Destekleme birimine teşekkür ederiz.

² Bu araştırma, Seda Kocaoğlu'nun yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

³ Dr. Öğr. Üyesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, fatihkana@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-1087-4081>

⁴ Yüksek Lisans Öğrencisi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, sedakocaoğlu45@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-1087-4081>

Özet

Bu araştırmanın amacı ortaokul öğrencilerinin özetleme becerilerinin gelişmesinde dijital hikayelerin etkisini belirlemektir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden 'Eylem Araştırması' deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Çanakkale İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı Merkez ilçede bulunan bir ortaokulunun 6. sınıfına devam eden 27 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmada araştırmacı günlüğü, öğrenci günlüğü, Ön Algı Açık Uçlu Öğrenci Anketi, Son Algı Açık Uçlu Öğrenci Anketi, Öykü Özeti Değerlendirme Dereceli Puanlama Anahtarı, kullanılmıştır. Araştırmada nitel verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz uygulanmıştır. Çalışmada elde verilere göre, öğrencilerin özetlemeye karşı olumlu algılar olduğu fakat özetleri dijital hikâyeye dönüştürme uygulamaları öncesi öğrencilerde bilgi eksikliği ve özet yazmaya karşı isteksizlik olduğu gibi olumsuz algılar olduğu sonucuna varılmıştır. Özetleme uygulamaları öncesinde elde edilen bulgulardan hareketle özetleme uygulamaları yapılmış öğrencilerin genel olarak özet yazabildikleri tespit edilmiştir. Ancak teknik bilgi ve okuduğunu anlama becerilerinin eksikliğinden kaynaklanan kısımların eğitimle tamamlanması öğrenciler üzerinde olumlu bir etki göstermiştir. Son algı sorularına verdikleri cevaplardan hareketle öğrencilerin özetlerini dijital hikâyeye dönüştürme konusunda istekli oldukları belirlenmiştir. Öğrencilerin özetlerini dijital hikâyeye dönüştürmesi özetleme becerileri üzerinde olumlu bir etki göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Hikâye, Okuma Becerisi, Okuduğunu Anlama, Özetleme, Yazma Becerisi.

GİRİŞ

21. yüzyılda, her şeyin dijital ortama taşındığı çağda yazma becerisi de dijitalleşmeye başlamıştır. Sözen kâğıda dökülen düşünce ve bilgiler öğrencilere ekran üzerinden daha kolay ve cazip hale gelmeye başlamıştır (Akt. Yalçın, 2018). Okumak bir yazıyı meydana getiren harfleri ve işaretleri çözümlenip seslendirmektir, yazmak ise söz ve düşünceyi harflerle anlatmak yazıya dökmektir (TDK, 2022). Okumak, okuduğunu anlamak, yorumlamak ve yorumlama sonucu anladıklarını daha kısa bir hale getirmek üstbilişsel bir özelliktir. Özet, bir yazı veya sözün anlamını daha kısa ve özlü biçimde veren yazı veya sözdür (TDK, 2022). Özetleme, okuduğu veya dinlediği metni vurgulamak istediği noktaları seçerek bunları anlamlı bir bütün halinde birleştirip yorumlayarak daha kısa bir metin haline getirme durumudur (Çetinkaya, Şentürk ve Dikici, 2020). Özetleme, öğrencinin anlama ve anlatma becerilerini doğru kullanarak oluşturduğu üst bilişsel bir beceridir. Bireyin metni özetlemek için doğru okumalar yapması, okuduğunu anlayabilmesi ve anladığını yorumlayıp yazıya dökmesi gibi becerileri gerektirmektedir. Bu açıdan bakıldığında özetleme becerisinin kazandırılabilmesi için önce okuma ve okuduğunu anlama konularının üzerinde durulması gerekmektedir. Okuyucu kitesinin okuduğu metni anlayıp anlamadığını belirlemenin en iyi yolu özetlemedir. Aynı zamanda özetleme metni hiç okumamış birisine metni doğru bir biçimde iletme biçimidir. Bu sebeple özetlemenin belli kriterleri vardır. Bir metinle ilgili yapılan her çalışma gibi önce metnin doğru bir şekilde anlaşılması ve değerlendirilmesi gerekmektedir. İyi bir özet düşüncelerin ve kanıtların nasıl sıralandığını çok kesin ve etkili biçimde göstermek zorundadır. Özet bir metni yeniden yazmadır. Biçim olarak özgün içerik olarak asıl metne bağlı bir anlatım biçimidir (Günay, 2017).

Dijital okuryazarlık en genel tanımı ile kişilerin çeşitli amaçlarla dijital araçlardan (bilgisayar, televizyon, cep telefonu vb.) okuyup yazma durumlarıdır (Banaz, 2017). Dünyada giderek yaygınlaşan bir dijitalleşme süreci yaşanmaktadır. Özellikle yeni nesil, dünyaya gözlerini dijital bir ortamda açmaktadır. Bu konularda yetişkinlerden daha ilgili ve bilgili olan bir nesili yetiştirecek olan öğretmenlerin de dijital yetkinlik becerisi kazanmış olmaları gerekmektedir (Çelik, 2021). Öğrenciler dijital ortama hâkim olarak yetiştikleri için bu beceriyi gerçekleştirmede çok zorlanmamaktadırlar. Fakat dijital dünyaya hâkim

öğretmenler ve ebeveynler tarafından doğru yönlendirmelere ihtiyaç duyabilmektedirler. Öğretim programlarında yer alan Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi'nde (TYÇ) de başlık olarak "dijital yetkinlik" yer almaktadır (MEB, 2019). Dijital oyunlar ve sosyal medyayla öğrencilerin hayatının büyük bir bölümünü kaplayan bu geniş alanın derslere de entegre olması çocuklar açısından faydalı bir duruma dönüşmektedir. Bu amaçla özellikle Türkçe derslerinde dijital kitap okuma ve dijital öykü yazma etkinlikleri yoğun bir şekilde kullanılmaya başlamıştır. "Türkçe öğretiminin öncelikli sorumluluğu, çocukların dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerilerini bilimsel bir anlayışla planlı bir biçimde geliştirmek, onlara Türkçeyi doğru, bilinçli kullanma duyarlılığı ve alışkanlığı kazandırmaktır" (Özbay, 2005: 46; Sever, 2003: 28). Türkçe öğretiminin amacına uygun olarak öğrencilere gelişen teknolojiyi kullanarak ana dil becerilerini edindirmek amaçlanmaktadır.

Alanyazında yer alan çalışmaların sonuçları incelendiğinde öğrencilerin özet metinlerinde sıklıkla doğrudan kaynak metinden alıntı yapma, kaynak metni okumaya başlar başlamaz özet metin yazmaya başlama, özeti birden çok bakış açısıyla yazma, birinci tekil şahıs bakış açısıyla özetleme, birden çok anlatım kipi kullanma, tümüyle yanlış anlatım kipi ile yazma, az sayıda önemli bilgi ile özetleme, çok sayıda önemsiz bilgi ile özetleme, metin dışı bilgilere yer verme, birbiriyle çelişen bilgilere yer verme, tümce ve paragraf geçişlerini yapmama, konu bütünlüğünü sağlayamama, çok uzun ve çok kısa yazma vb. olumsuz eylemleri gerçekleştirdiği görülmektedir (Erdem, 2012; Eyüp, Stebler ve Yurt, 2012; Doğan ve Özçakmak, 2014). Alanyazın incelendiğinde özetleme ve dijital hikayeye ilgili birçok araştırmanın yapıldığı görülmektedir (Aydın, 2022; Bahçıvan, 2020; Çetin ve Bulut, 2020; Dayan ve Girmen, 2018; Demir, 2021; Karacaoğlu, 2018; Kutlucan, 2018; Mandal, 2020; Şahin, 2012; Şentürk Leylek, 2018). Günümüz dijital çağında özetleme becerisini dijital öyküler ve çeşitli web 2.0 araçlarıyla destekleyerek kazandırmayı ve bu desteklerin özetleme becerisine etkisini araştırmayı hedefleyen bu çalışma bu alanda bir boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda araştırmada aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

1. Araştırmaya katılan öğrencilerin özetleme kavramıyla ilgili bilgileri nelerdir?
2. Araştırmaya katılan öğrencilerin dijital hikâyeye ilgili bilgileri nelerdir?
3. Öğrencilerin özetleme becerilerinin gelişimine dijital hikâyeye yazmanın etkisi var mıdır?
4. Öğrenciler verilen özetleme eğitimi ve dijital hikâyeye oluşturma eğitimlerinden sonra ne gibi gelişmeler göstermişlerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Bu araştırma nitel araştırma desenlerinden eylem araştırması ile desenlenmiştir. Eylem araştırması okulda çalışan yönetici, öğretmen, eğitim uzmanı veya diğer kuruluşlarda çalışan kişilerin, kendisinin de uygulamanın içinde olduğu ya da araştırmacıyla birlikte gerçekleştirdiği, ortaya çıkmış bir sorunu ele alıp çözmeye yönelik sistemli bir veri toplamayı ve verileri analiz etmeyi içeren bir araştırmadır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu çalışmada öğrencilerin özetlerini dijital hikayelere çevirmeleri ve kendi özgün hikayelerini yazma süreçlerinde dijital hikayelerin etkisinin davranışlara dönüşmesi durumu araştırıldığından dolayı eylem araştırması modeli kullanılmıştır. Yapılan bu çalışmada uygulayıcı aynı zamanda araştırmacıdır. Tablo 1'de yer alan eylem araştırmasında izlenecek yol takip edilerek aşamalar sıraya uygun olarak ilerletilmiştir.

Tablo 1

Araştırmanın Eylem Planı

Tarih	Eylem
Ekim 2022	Problemin Belirlenmesi ve Sınırlandırılması İlgili alanyazın taranması,
Ekim 2022 Kasım 2022	Araştırma sorularına uygun etkinliklerin geliştirilmesi, Veri toplama araçlarının geliştirilmesi
Aralık 2022 Şubat 2023	Uygulama Yerinin belirlenmesi ve uygulama okulundan izin alınması Özetleme ve dijital hikâye yazma dersi planlarının hazırlanması ve etkinliklere son halini verme.
Mart 2023 Mart/Nisan 2023	10 saatlik yazma uygulamalarının gerçekleşmesi Araştırmacı Günlüğü, Öğrenci Günlüğü, Özet Metinleri, Ön Algı-Son Algı, Özetlemeye Yönelik Tutum Ölçeği, Öykü Özeti Değerlendirme Dereceli Puanlama Anahtarı, Dijital Ortamdaki Hikâye özetlerinin toplanması.
Mayıs 2023	Verilerin Dökümü, Geçerlilik Güvenilirlik Tespiti

Tablo 1'e uygun olarak araştırma problemi belirlendikten sonra ilgili alan yazın taraması yapılmış, araştırma sorularına uygun veri toplama araçları geliştirilmiştir. Bu araçların uygunluğu ile ilgili olarak uzmanlardan görüş alınmış gerekli düzenlemeler yapılarak eylem planı son halini almıştır. Özetleme ve dijital hikâye ders planı hazırlanmıştır.

Çalışma Grubu

Çalışma, Çanakkale ili Merkez ilçede Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı bulunan bir ortaokulda 2022-2023 eğitim-öğretim yılında eğitim gören 6. sınıf 27 öğrenci oluşturmaktadır. Bu çalışmada araştırmacı uygulama yapacağı sınıfların dersine girmektedir. Yapılan çalışma ile ilgili olarak araştırmanın kapsamı ve süreçle ilgili bilgilendirilmişlerdir. Katılımcı öğrenciler, araştırmaya katılmak için gönüllü olduklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte velilerden de araştırma ile ilgili gerekli izinler alınmıştır.

Tablo 2

Araştırmaya katılanların cinsiyetleri

Cinsiyet	f	%
Kız	20	60,6
Erkek	13	39,4

Tablo 2 incelendiğinde özetleme becerileri ve dijital hikâye çalışmalarına katılan öğrencilerin % 60.6'sının kadın, %39.4'ünün erkek olduğu görülmüştür.

Tablo 3

Araştırmaya katılanların yaşları

Yaş	f	%
11	22	66,7
12	11	33,3

Tablo 3 incelendiğinde özetleme becerileri ve dijital hikâye çalışmalarına katılan öğrencilerin %66.7'sinin 11 yaşında %33.3'ünün 12 yaşında olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4

Araştırmaya katılanların sosyal medya kullanımları

Sosyal Medya Kullanımı	f	%
Evet	32	97,0
Hayır	1	3,0

Tablo 4 incelendiğinde araştırmaya katılanların %97'sinin sosyal medya kullandığı, %3'ünün ise kullanmadığı görülmüştür.

Tablo 5

Araştırmaya katılanların dijital hikayelerle ilgili bilgisi olup olmadığına ilgili görüşleri

Dijital Hikâye Bilgisi	f	%
Evet	5	15,2
Hayır	28	84,8

Tablo 5 incelendiğinde araştırmaya katılanların %15.2'sinin dijital hikayelerle ilgili bilgisi olduğu, %84'ünün ise bilgisi olmadığı görülmüştür.

Tablo 6

Araştırmaya katılanların daha önce dijital hikâye oluşturup oluşturmadıklarına dair görüşleri

Dijital Hikâye Oluşturma	f	%
Evet	2	6,1
Hayır	31	93,9

Tablo 6 incelendiğinde araştırmaya katılanların daha önce dijital hikâye oluşturup oluşturmadıklarına bakılmıştır. Öğrencilerin %6,1'inin dijital hikâye oluşturduğu, %93.9'unun ise oluşturmadığı tespit edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Eylem araştırması veri toplama tekniklerinin çeşitliliğini gerektirmektedir, veri çeşitliliği de araştırmada güvenilirliğin artmasını sağlamaktadır. Bu sebeple eylem araştırmasında çeşitli veri toplama araçları kullanılmalıdır (Şener, 2018). Çalışmanın yapılacağı yer, katılımcı seçimi, çalışma zamanı ve tamamlanması gereken aşamalar sonunda araştırmanın amacına uygun olarak veri toplama araçları belirlenir. Bu araştırmada bu durumlardan hareketle ön ve son algı açık uçlu öğrenci anketi, öykü özeti değerlendirme dereceli puanlama anahtarı, araştırmacı günlüğü, öğrenci günlüğü olmak üzere 5 adet veri toplama aracı kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada nitel veri analizlerinden içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi, insan davranışlarını ve doğasını belirlemede dolaylı yollardan çalışma olanağı sağlayan bir tekniktir. Sosyal bilimlerde çok sık kullanılmaktadır. İçerik analizi, belli kurallara bağlı olarak oluşturulan kodlamalar yapılarak sistemli ve tekrarlanabilir bir tekniktir. Araştırmacılar kelime ve kavramların anlam ilişkilerinden yola çıkarak bunları analiz eder ve çeşitli çıkarımlarda bulunurlar (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2023)

Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Geçerlik ve güvenilirlik eylem araştırmalarında farklı şekillerde değerlendirilmektedir. Nitel araştırmalarda inandırıcılık, transfer edilebilirlik, güvenilmeye layık olma ve onaylanabilirlik ölçütleri kullanılmaktadır (Lincoln ve Guba, 1985; Akt. Öztürk, 2013). Gözlemler, öğretmen görüşleri, verileri özenli bir şekilde kaydetme, verileri betimleme ve yorumlama da nesnellik iç geçerliliği sağlar, inandırıcılık olarak tanımlanır (Johnson, 2015; Akt. Kutlucan, 2018). Yapılan araştırmada da güvenilirliği sağlamak için elde edilen veriler tarafsız bir şekilde yorumlanmıştır. Yapılan araştırmada iç geçerliliği sağlamak için öğrencilerle uzun zamanlı etkileşimde bulunulmuştur. Araştırmanın verilerinin toplanması sürecinde beş adet veri toplama aracı kullanılmış böylece veri çeşitliliği oluşturulmuştur. Çalışmada elde edilen veriler katılımcılarla da paylaşılmış ve onlardan da onay alınmıştır. Araştırmada elde edilen verilerden doğrudan alıntılar yapılmıştır (Şener, 2018). Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının uygunluğu ile ilgili olarak akademisyenlerden görüş alınmıştır. Araştırma verileri başka bir araştırmacıya da incelemesi için sunulmuş ve görüş alınmıştır.

BULGULAR

Öğrencilerin Özetleme Kavramıyla İlgili Bilgileri

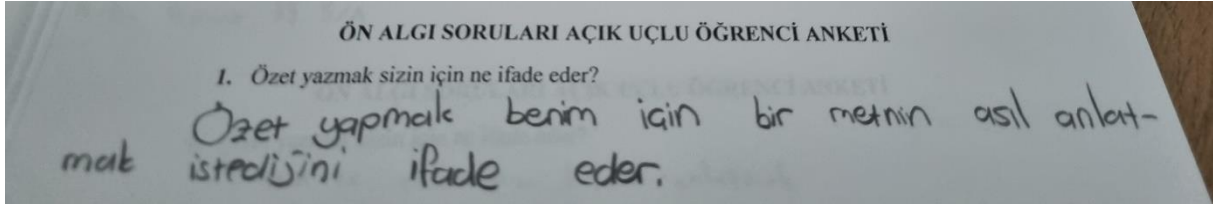
Araştırmaya başlamadan önce araştırma probleminin tam olarak ortaya konulması için zümre öğretmenleriyle görüşülmüştür. Öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirecek sorular sorulmuş ve bunlara dair cevaplar alınmıştır. Araştırmanın temelini oluşturan okuma ve okuduğunu anlayıp yeniden yorumlama sürecini oluşturan özetleme kavramı ve bu kavramı tam olarak bilip bilmedikleriyle ilgili olarak özetleme eğitiminden önce ön algı sorularına verdikleri cevaplar incelenmiştir. Ön algı sorularında ilk olarak özet yazmanın ne ifade ettiği sorulmuştur.

Tablo 7

Öğrenciler için özetlemenin ifade ettikleri

Özetlemenin İfade Ettikleri	f
Ödev	1
Okumak	2
Eğlence	3
Sıkıcı	3
Kısaltma	3
Mutluluk	4
Yazmak	7
Anlamak	10
Toplam	33

Tablo 7 incelendiğinde öğrencilere göre özetleme ödev, okumak, eğlence, sıkıcı, kısaltma, mutluluk, yazmak ve anlamak olarak ifade edilmiştir.

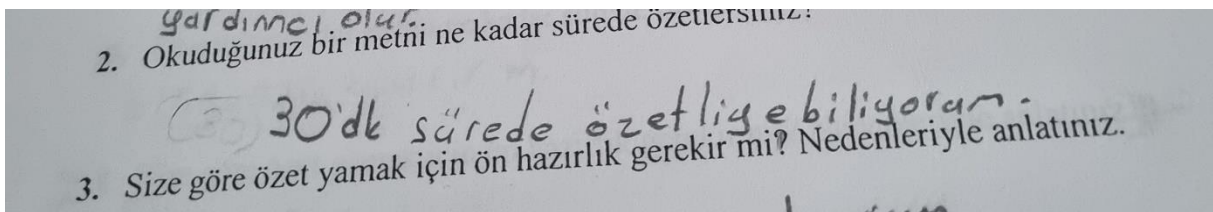
Şekil 1. Ö1 kodlu öğrencinin ön algı öğrenci anketine verdiği cevap

Tablo 8

Okuduğu metni özetleme süresi

Özetleme Süresi	f
Bilmiyorum	1
5 dakika	7
15 dakika	8
30 dakika	16
Toplam	32

Tablo 8'e bakıldığında öğrencilerden 1 tanesi özetleme yaptığı süreyi bilmediğini ifade etmiş, 7 öğrenci 5 dakika, 8 öğrenci 15 dakika, 16 öğrenci de 30 dakikada özetleme yapabildiğini yazmıştır. Tabloya göre öğrencilerin geneli yarım saat aralığında özetleme yapabilmektedirler. Daha kısa sürede özetleme yapabildiğini ifade eden öğrencilerim okuduğunu çabuk anlayıp yorumlayabildiği söylenebilir.

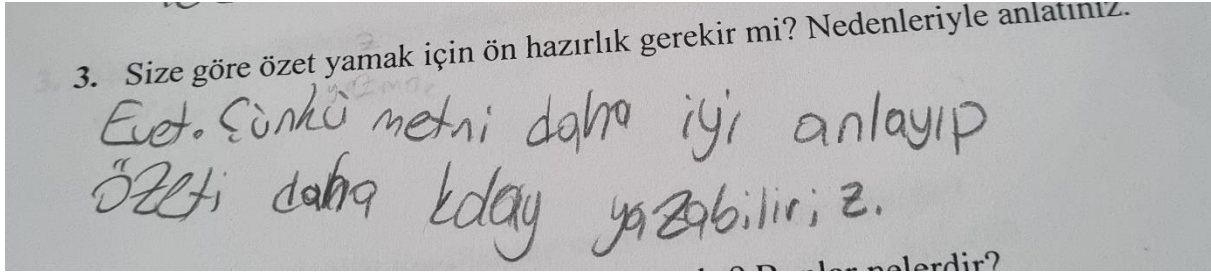
Şekil 2. Ö27 kodlu öğrencinin ön algı öğrenci anketi 2. soruya verdiği cevap

Tablo 9

Özet yazarken ön hazırlık gerekliliği

Gereklilik Durumu	f
Gereklidir Değildir	7
Gereklidir	25
Toplam	32

Tablo 9 incelendiğinde öğrencilerin 25 tanesi özet yazmanın ön hazırlık gerektirdiğini, 7 tanesi ise özetlemenin ön hazırlık gerektirmediğini ifade etmişlerdir.

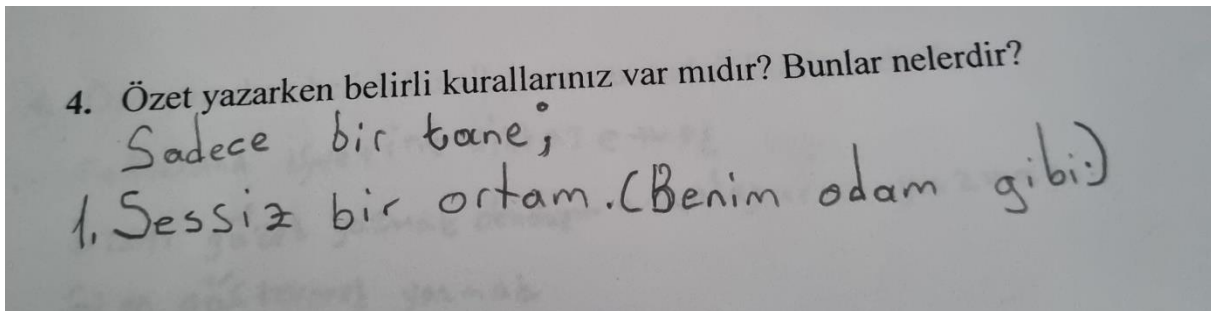
Şekil 3. Ö3 kodlu öğrencinin ön algı öğrenci anketi 3. soruya verdiği cevap

Tablo 10

Özet yazarken belli kuralların olup olmadığı durumu

Özet Yazma Kuralları	f
Planlama	1
Seçme	4
Sessiz Ortam	5
Anlama	6
Kural yok	6
Yazım ve Noktalama	11
Toplam	33

Tablo 10'a bakıldığında öğrencilerin çoğu bazı kuralları olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerden 6 tanesi ise hiçbir kuralı olmadığı yönünde cevap vermiştir. Kurallarının olduğunu belirten 1 öğrenci planlama, 4 öğrenci önemli yerleri seçme, 5 öğrenci sessiz bir ortamda özet yazma, 6 öğrenci okuduğunu anlama, 11 öğrenci de yazım ve noktalama kuralları olduğunu belirtmiştir. Kuralı olmayan öğrenciler muhtemelen önceki öğrenim yıllarında özetleme ile ilgili bir farkındalık oluşturamamış, özetleme aşamalarını tam anlamıyla kavrayamamıştır. 5 öğrencinin özet yazarken ortamın sessiz olması durumunu dile getirmeleri dikkat çekmiş, yapılan özet çalışmalarında ortamda sessizliğin sağlanması diğer öğrencilerin de odaklanma problemlerini azaltmıştır. En çok belirtilen yazım ve noktalamaya uygunluk durumu yine araştırmacının dikkatini çekmiştir.

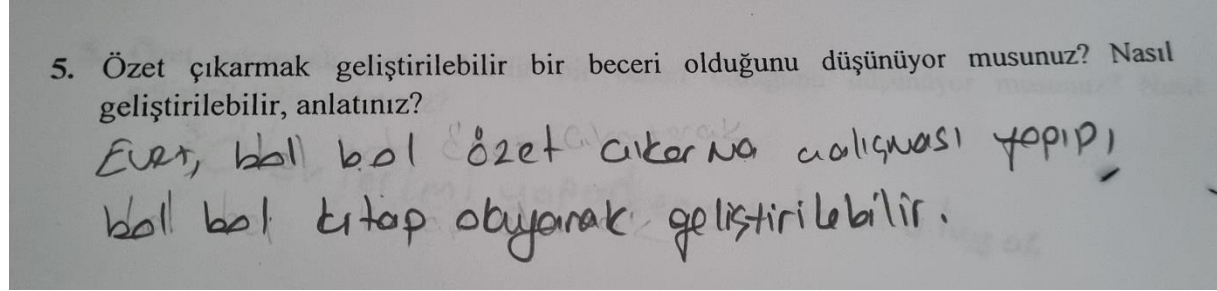
Şekil 4. Ö12 kodlu öğrencinin ön algı öğrenci anketi 4. soruya verdiği cevap

Tablo 11

Özet çıkarmanın geliştirilebilir bir beceri olup olmadığı durumu

Özet Çıkarmanın Geliştirilebilirliği	f
Geliştirilemez	3
Geliştirilebilir	29
Toplam	32

Tablo 11 incelendiğinde öğrencilerden 3'ü özetlemenin geliştirilemez bir beceri olduğunu, öğrencilerden 29'unun da geliştirilebilir bir beceri olduğunu söyledikleri tespit edilmiştir.

Şekil 5. Ö 26 kodlu öğrencinin ön algı öğrenci anketi 5. soruya verdiği cevap

Öğrencilerin Özetleme Becerilerinin Gelişiminde Dijital Hikâye Yazmanın Etkisi

Özetleme becerisi, üstbilişsel bir çalışma olarak değerlendirilmektedir. Öğrenci okuduğunu anlamalı, okuduğundan bir çıkarım yapmalı ve bunları kendi cümleleriyle yeniden yazmalıdır. Bu aşamalar gerçekleştiğinde özetleme becerisi sergilenmiş olur. Bu özelliklerin yanında öğrencinin özetlemeye karşı tutumu, okuduğunu anlama becerisi, özetlemenin önemine inanma, özetleme etkinliğinden hoşlanma ve yeniden yazma işlemi sürecinde sahip olduğu kelime dağarcığı gibi faktörler önemli yer tutmaktadır. Yapılan gözlemlerde özetleme etkinliklerine öğrencilerin genelde isteksiz yaklaştıkları görülmüş ve onları bu eyleme katılmaya istekli hale getirebilecek etkinlikler üzerine düşünülmüştür. Bunların sonucunda gelişen teknolojiye de ayak uydurabilmek, dijital ortamları derste kullanabilmek için öğrencilerin özetlerini dijital hikayelere dönüştürmeleri istenmiştir. Çeşitli bilgilendirmeler ve eğitimler sonucunda öğrenciler hem özetleme hem de dijital hikâye konusunda bilgi kazanmış ve özellikle dijital hikâye yazmaya karşı hepsinde büyük bir istek olduğu gözlemlenmiştir.

Şekil 6. Storyjumper eğitimi

Şekil 6'ya bakıldığında bu araca nasıl giriş yapıldığı, nasıl üye olunduğu ve bu aracın nasıl kullanılacağı ile ilgili bilgilendirmeler yapılmıştır.

Şekil 7. Bireysel olarak öğrencilere verilen “Storyjumper” web2.0 aracı eğitimi

Şekil 7 incelendiğinde öğrencilere akıllı tahtada verilen toplu eğitimler dışında bireysel olarak araştırmacının bilgisayarında verilen bir geri bildirim durumu görülmektedir. Öğrenci anlamadığı yerleri sorarak, yazdığı dijital özetini görsel ve işitsel öğelerle nasıl destekleyebileceği üzerine araştırmacıyla fikir alışverişinde bulunmaktadır. Bu durum yine dersleri aksatmadan teneffüsleri de bu eğitime dahil ederek gerçekleşmiştir. Herhangi bir zorlama olmadan isteyen öğrencilere bire bir destek verilmiştir.

Öğrencilerin Verilen Özetleme Eğitimi ve Dijital Hikâye Oluşturma Eğitimlerinden Sonra Gösterdiği Gelişmeler

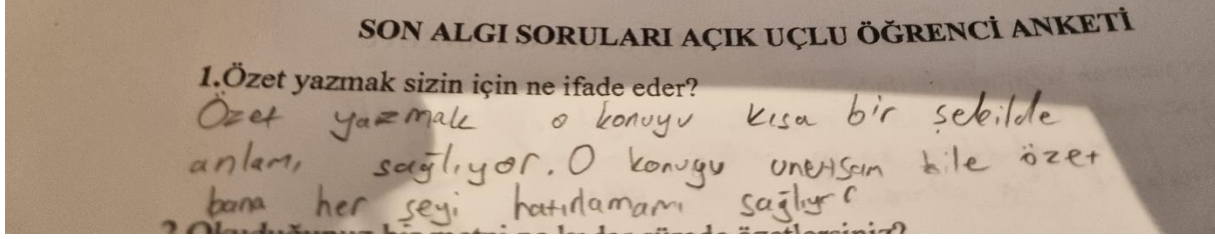
Araştırmanın bu bölümünde öğrencilere verilen özetleme ve dijital hikâye eğitimlerinden sonra öğrencilere son algı açık uçlu öğrenci anketi uygulanmıştır.

Tablo 12

Öğrenciler için özetlemenin ifade ettikleri ile ilgili son algıları

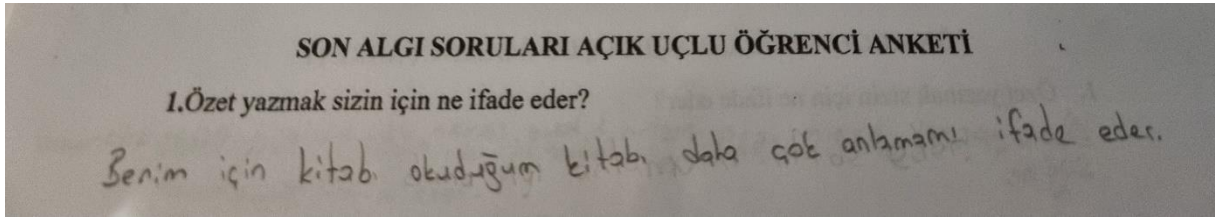
Özetlemenin İfade Ettikleri	f
Okuduğunu Anlama	12
Eğlence	4
Başarı	4
Kısaltma	4
Hatırlama	2
Hiçbir şey	2
Okuma	1
Toplam	29

Tablo 12 incelendiğinde öğrencilerin özetlemenin ifade ettikleri ile ilgili son algı açık uçlu öğrenci anketinde yapılan analizlerde 12 öğrenci okuduğunu anlama, 4 öğrenci eğlence, 4 öğrenci başarı, 4 öğrenci kısaltma, 2 öğrenci hatırlama, 2 öğrenci hiçbir şey, 1 öğrenci de okuma cevabını vermişlerdir. Ön algı sorularında okuma ve anlama olarak ayrı değerlendirilen unsurlar son algı açık uçlu öğrenci anketinde okuduğunu anlama biçiminde öğrenci yanıtları alınmıştır. Ayrıca ön algı açık uçlu öğrenci anketinde yer alan “ödev, yazmak, mutluluk ve sıkıcı” ifadelerine öğrenciler son algı açık uçlu öğrenci anketinde yer vermemişlerdir. Bunlar yerine “hatırlama, başarı ve hiçbir şey” ifadeleri yer almaktadır.

Şekil 8. Ö14 kodlu öğrencinin özet yazmanın ne ifade ettiğine dair son algı açık uçlu öğrenci anketine verdiği cevap

Şekil 8 incelendiğinde öğrencinin soruya gayet uygun ve bilinçli bir cevap verdiği görülmüştür. Öğrenci cevabında kısaltma ve hatırlama öğelerine yer vermiştir.

Şekil 9. Ö25 kodlu öğrencinin özet yazmanın ne ifade ettiğine dair son algı açık uçlu öğrenci anketine verdiği cevap.

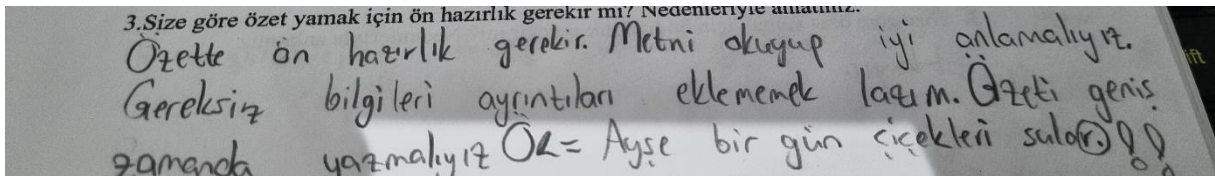
Şekil 9'a bakıldığında Ö25 kodlu öğrencinin özetleme ile ilgili olarak okuduğunu anlama ögesine yer verdiği görülmüştür. Ön algı ve son algı açık uçlu öğrenci anketinin 2. sorusu olan "Okuduğunuz metni ne kadar sürede özetlersiniz?" sorusuna verilen cevaplarda çok fazla değişiklik olmamış, öğrenciler genel olarak 15 ila 30 dakika arasında cevaplar vermişlerdir.

Tablo 13

Özet Yazmak İçin Ön Hazırlık Gereklilik Durumu ile İlgili Son Algıları

Gereklilik Durumu	f
Gereklidir	24
Gereklidir Değildir	4
Toplam	28

Tablo 13 incelendiğinde öğrencilerin 24'ü gerekli olduğunu ifade ederken 4'ü gerekli olmadığını ifade etmiştir. Ön algı açık uçlu öğrenci anketinde 7 öğrenci gerekli olmadığını belirtirken, son algı açık uçlu öğrenci anketinde öğrenci sayısı 4'e düşmüştür. Eğitimler sonrasında üç öğrencinin fikri değişmiştir.

Şekil 10. Ö11 kodlu öğrencinin son algı açık uçlu anketine verdiği cevap

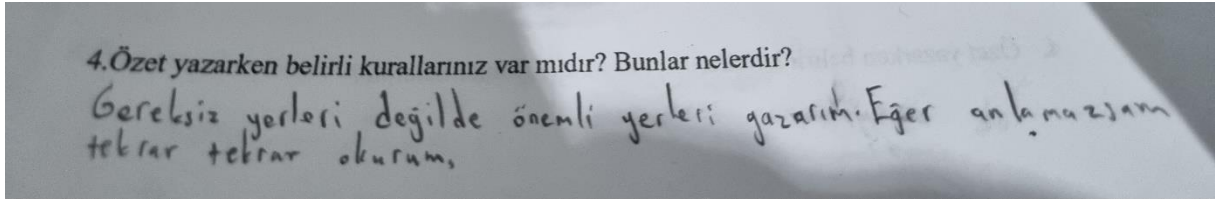
Şekil 10 incelendiğinde Ö11 kodlu öğrencinin metni okuyup anlama ile ilgili bir ön hazırlık yapmak gerektiği ile ilgili cevabı görülmektedir.

Tablo 14

Özet yazarken belli kuralların olup olmadığı durumu ile ilgili son algıları

Özet Yazma Kuralları	f
Fiziksel Hazırlık	1
Okuma	2
Sessiz Ortam	3
Ayıklama	5
Geniş Zaman	5
Kural Yok	6
Yazım ve Noktalama	8
Toplam	30

Tablo 14 incelendiğinde öğrencilerin özet yazarken belli kuralları olup olmadığı son algı açık uçlu öğrenci anketinde öğrencilere sorulmuştur. Öğrenciler özetleme kurallarını öğrendikten sonra kendilerine göre de kurallar belirlemişlerdir. Yukarıdaki tabloda da hem öğrendikleri hem de kendi yorumladıkları özetleme kurallarına göre verdikleri cevaplar gruplandırılmıştır. En çok yazım ve noktalama konusu üzerinde durulurken, en az özetlemeye fiziksel hazırlık üzerinde durulmuştur.

Şekil 11. Ö2 kodlu öğrencinin özet yazarken belli kuralları olup olmadığına dair son algı öğrenci anketine verdiği cevap.

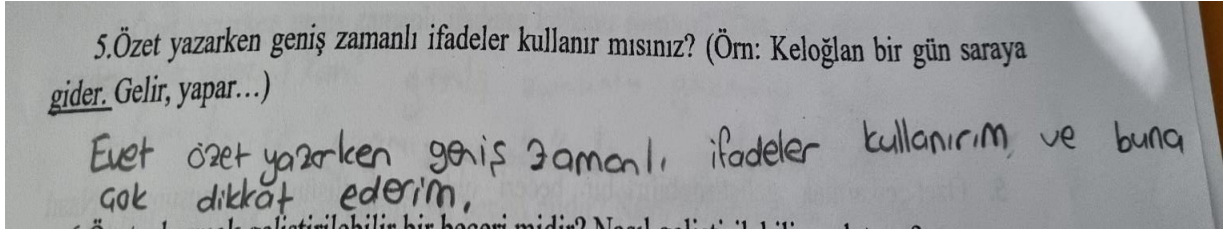
Şekil 11 incelendiğinde Ö2 kodlu öğrencinin özet yazma tekniklerinde olan gereksiz ayrıntıları ayıklama maddesine değindiği görülmektedir. Öğrencilerden beş tanesi bu kuralı özetleme kuralı olarak kullandıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 15

Özet yazarken geniş zaman kullanımı ile ilgili öğrencilerin son algıları

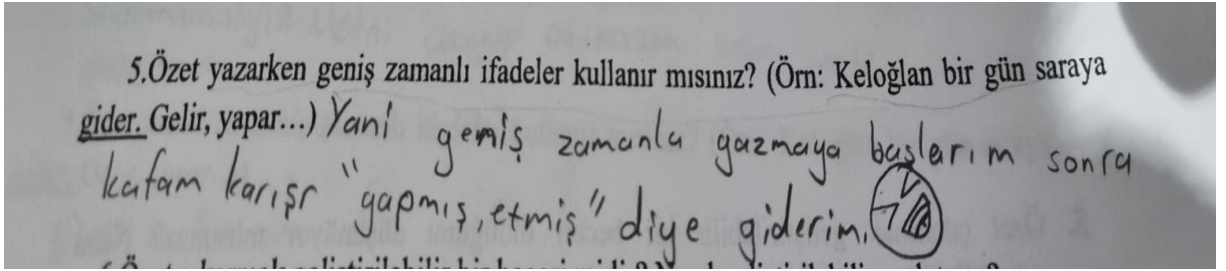
Özet Yazarken Geniş Zamanlı İfade Kullanımı	f
Evet	26
Bazen	3
Hayır	2

Tablo 15'e bakıldığında verilen özetleme eğitimlerinden sonra özetlerin geniş zaman ifadeleri ile yazılmasının daha doğru olduğu anlaşılmıştır. Öğrencilerin 26'sının evet cevabı verdiği görülmektedir. 3'ü bazen, 2'si de hayır cevabı vermişlerdir. Hayır cevabı veren öğrencilerin muhtemelen anlamadıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin geneli bu konuyu anlamış olmakla beraber 3 öğrenci de bazen cevabı vermiştir. Bu öğrenciler geniş zamanla yazma kuralını bazen unutmalarından dolayı bu cevabı verdikleri görülmektedir.

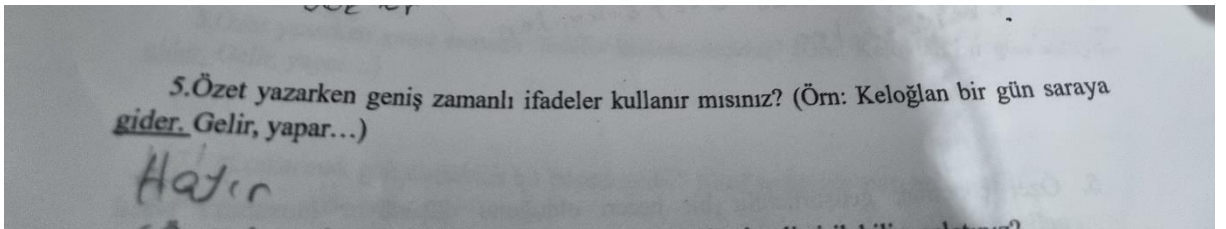
Şekil 12. Ö1 kodlu öğrencinin “özet yazarken geniş zamanlı ifadeler kullanır mısınız” sorusuna dair son algı öğrenci anketine verdiği cevap.

Şekil 12 incelendiğinde bu konuyu anlamış ve bu konuda hassas olan Ö1 kodlu öğrencinin verdiği cevap görülmektedir.

Şekil 13. Ö7 kodlu öğrencinin son algı öğrenci anketine verdiği cevap

Şekil 13 değerlendirildiğinde “özet yazarken geniş zamanlı ifadeler kullanır mısınız” sorusuna dair son algı öğrenci anketine bazen cevabı veren Ö7 kodlu öğrencinin ifadesi görülmektedir. Bu öğrencinin konuyu anladığı fakat bazen karıştırdığı cevabından anlaşılmaktadır. 6. sınıf öğrencilerinin 7. sınıf konusu olan fiilde zaman konusunu henüz öğrenmemelerinden dolayı bu karışıklığın olması normaldir. Özetleme eğitiminde zaman konusuna da kısaca değinilmiş, en çok geniş zaman üzerinde durulup güncel örneklerle kavranması sağlanmıştır. Bu da fiilde zaman konusuna yardımcı olması bakımından faydalı bir etkinlik olmuştur.

Şekil 14. Ö15 kodlu öğrencinin “özet yazarken geniş zamanlı ifadeler kullanır mısınız” sorusuna dair son algı öğrenci anketine verdiği cevap.

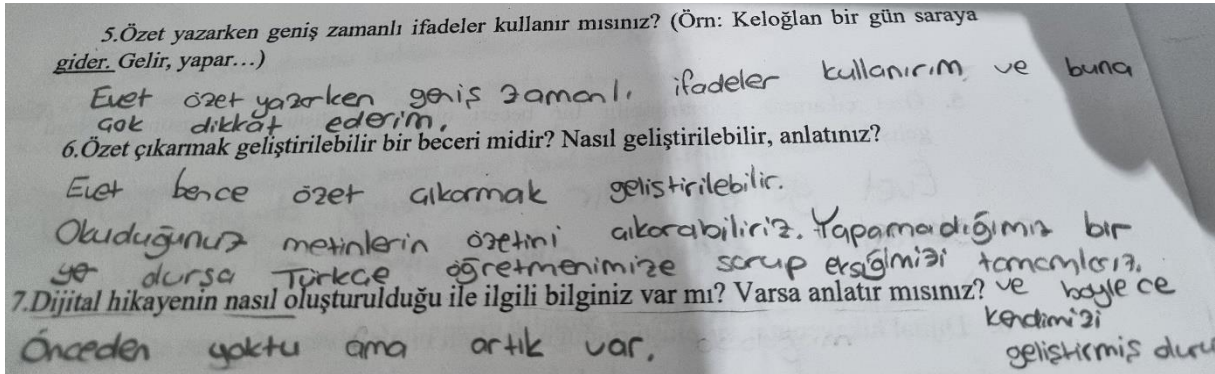
Şekil 14 incelendiğinde “özet yazarken geniş zamanlı ifadeler kullanır mısınız” sorusuna dair son algı öğrenci anketine hayır cevabı veren Ö15 kodlu öğrenci görülmektedir. Bu öğrencinin konuyu anlamadığı bellidir. Muhtemelen bu cevabı da rastgele verdiği düşünülmektedir. Çünkü her ne kadar çoğu öğrenci verilen eğitimlerle, yapılan etkinliklerle ilgili olsa da algılamada sorun yaşayan veya ilgisiz olan öğrenciler tek tük de olsa çıkmaktadır.

Tablo 16

Özet çıkarmanın geliştirilebilir bir beceri olup olmadığına dair öğrencilerin son algıları

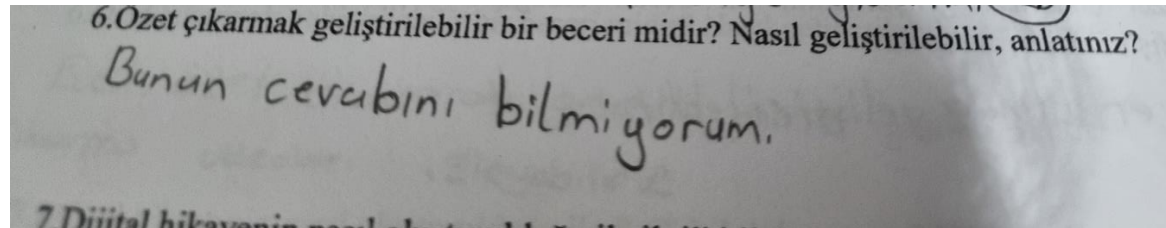
Özet Çıkarmanın Beceri Olup Olmadığına Dair İfadeler	f
Evet	26
Hayır	2
Bilmiyorum	2

Tablo 16 incelendiğinde özet çıkarmanın bir beceri olup olmadığına dair öğrencilerin son algı öğrenci anketine verdikleri cevaplar görülmektedir. 26 öğrenci evet cevabı verirken, 2 öğrenci hayır, 2 öğrenci de bilmiyorum cevabı vermişlerdir. Evet cevabı veren öğrencilerin genelde özetleme kurallarına hâkim, anlatılanları ilgiyle dinlemiş olan öğrenciler olduğu görülmüştür. Hayır diyen öğrenciler bu konuda pek de istekli olmayan öğrencilerdir. Bilmiyorum cevabı verenlerin ise kavram karmaşası yaşadıkları belirlenmiştir.

Şekil 15. Ö1 kodlu öğrencinin özet çıkarmak geliştirilebilir bir beceri midir, sorusuna verdiği cevap.

Şekil 15 incelendiğinde konuyu kavramış olan bir öğrenci olduğu görülmektedir. Dersle ilgili ve hevesli olan bu öğrenci bu çalışmada da araştırmacıyı şaşırtmamış, gayet güzel bir performans göstermiştir.

Şekil 16. Ö7 kodlu öğrencinin kodlu öğrencinin özet çıkarmak geliştirilebilir bir beceri midir, sorusuna verdiği cevap.

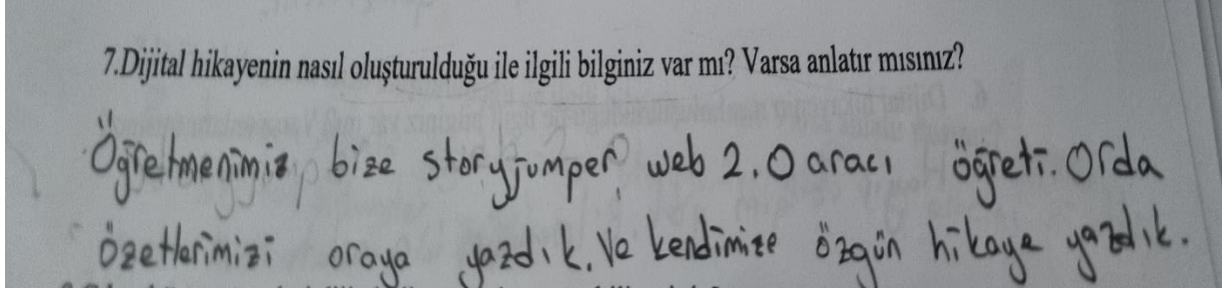
Şekil 16'ya bakıldığında Ö7 kodlu öğrencinin bir kavram karmaşası yaşadığı söylenebilir. Çünkü bu öğrenci derslerde gayet iyi bir performans gösteren, algılamada bir sıkıntı yaşamayan bir öğrencidir. Muhtemelen bu soruyu cevaplarken beceri kavramının karşılığında bir sıkıntı yaşamıştır.

Tablo 14

Dijital hikâyenin nasıl oluşturulduğuna dair bilgilerinin olup olmadığı ile ilgili öğrencilerin son algıları

Öğrencilerin Dijital Hikâyenin Nasıl Oluşturduğuna Dair Bilgileri	f
Bilgim var	26
Bilgim yok	4

Tablo 17 incelendiğinde öğrencilerin dijital hikâye ve özetleme eğitimlerinden sonra öğrencilerin dijital hikayelerin nasıl oluştuğuyla ilgili bilgileri olup olmadığına dair son algı öğrenci anketine verdikleri cevaplar görülmektedir. Öğrencilerin 26'sı bilgin var cevabı verirken, 4'ü yine bilgin yok cevabı vermiştir. Ön algı soruları incelendiğinde 7 öğrenci bilgin var, 25 öğrenci bilgin yok cevabı vermiştir. Öğrenci sayılarındaki değişiklik o günkü yoklamadan dolayı meydana gelmiştir. Ön algı ve son algı öğrenci anketleri karşılaştırıldığında büyük oranda olumlu yönde bir değişiklik olduğu belirlenmiştir.

Şekil 17. Ö22 kodlu öğrencinin dijital hikâyenin nasıl oluşturulduğu ile ilgili bilgileri olup olmadığı ile ilgili son algı öğrenci anketine verdiği cevap.

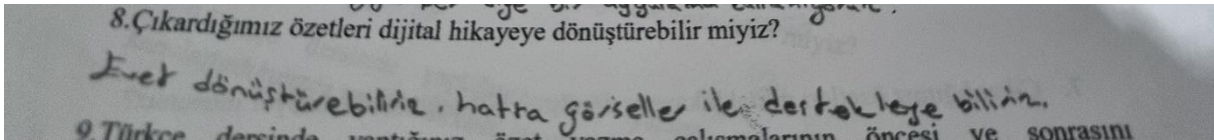
Şekil 17 incelendiğinde Ö22 kodlu öğrencinin dijital hikâye aracını öğrendiği görülmektedir. Öğrenciler bu web 2.0 aracını öğrenirken ve etkinlikleri gerçekleştirirken çok keyif almışlar ve bunun üzerinde kalıcı öğrenmeler sağlanmıştır.

Tablo 18

Özetlerin dijital hikâyeye dönüştürülebilmesine dair öğrencilerin son algıları

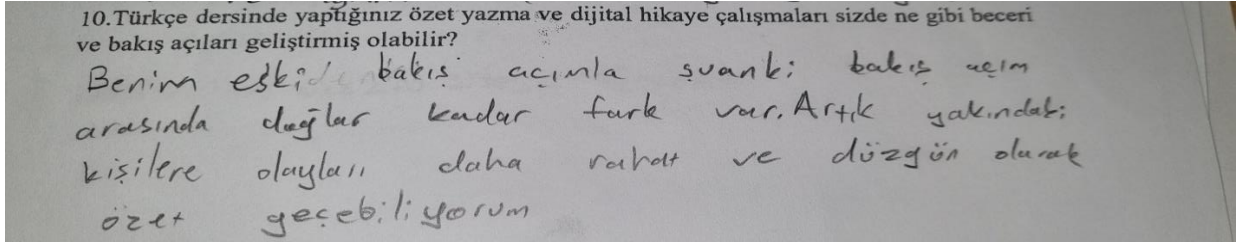
Özetlerin Dijital Hikâyeye Dönüştürülmesi Durumu	f
Dönüştürülebilir	28
Dönüştürülemez	2

Tablo 18 incelendiğinde 28 öğrenci dönüştürülebilir cevabı verirken 2 öğrenci dönüştürülemez cevabı vermiştir. Ön algı öğrenci anketi ile karşılaştırıldığında 20 öğrenci dönüştürülebilir, 6 öğrenci dönüştürülemez, 7 öğrenci de fikrim yok cevabı vermiştir. Bu durumda da son algı öğrenci anketinde olumlu değişim belli olmaktadır.

Şekil 18. Ö10 kodlu öğrencinin son algı öğrenci anketine verdiği cevap

Şekil 18'e bakıldığında öğrencinin konuyu kavradığı ve özellikle özetine görseller ekleyebileceği konusuyla ilgilendiği görülmektedir. Öğrencilere son algı açık uçlu öğrenci anketinde Türkçe dersinde yaptıkları özet yazma çalışmalarının öncesi ve sonrasını değerlendirmeleri istenmiştir. Öğrencilerin cevapları genel olarak özet yazmayı çok da iyi bilmediklerini, geniş zamanla yazım konusuna dikkat etmediklerini ya da kitabı ya da metni okumadan, iyice anlamadan özet çıkarmaya çalıştıklarını ifade eden cevaplar vermişler ve durumun artık böyle devam etmeyeceğine aldıkları eğitimlere göre özet yazacaklarına dair cevaplar vermişlerdir. Son algı açık uçlu öğrenci anketinin son sorusu olan bu çalışmanın onlara ne gibi bakış açıları geliştirmiş olabileceğine dair soruya ise öğrenciler genel olarak Türkçeyi doğru ve güzel kullanma, yazım kurallarına uyma, okuduğunu anlama, dijital kitap oluşturma, özet çıkarmayı sevdirmeye ve kolaylaştırma, hızlı okuma, dijital okuryazarlık becerileri, web 2.0 araçları gibi becerileri kazandırdığını ifade etmişlerdir.

Şekil 19. Ö14 kodlu öğrencinin “Türkçe dersinde yaptığınız özet yazma ve dijital hikaye çalışmaları sizde ne gibi beceri ve bakış açıları geliştirmiş olabilir” sorusuna verdiği cevap.

Şekil 19 incelendiğinde öğrencinin bu araştırmada kendini özetleme konusunda donanım kazanmış olduğunu belirterek ifade ettiği görülmektedir. Öğrencilerin çoğu göz önüne alındığında aşağı yukarı aynı cevapları verdikleri görülmektedir.

Ortaokul Öğrencilerinin Özet Yazma Eğitimleri Öncesi Durumları

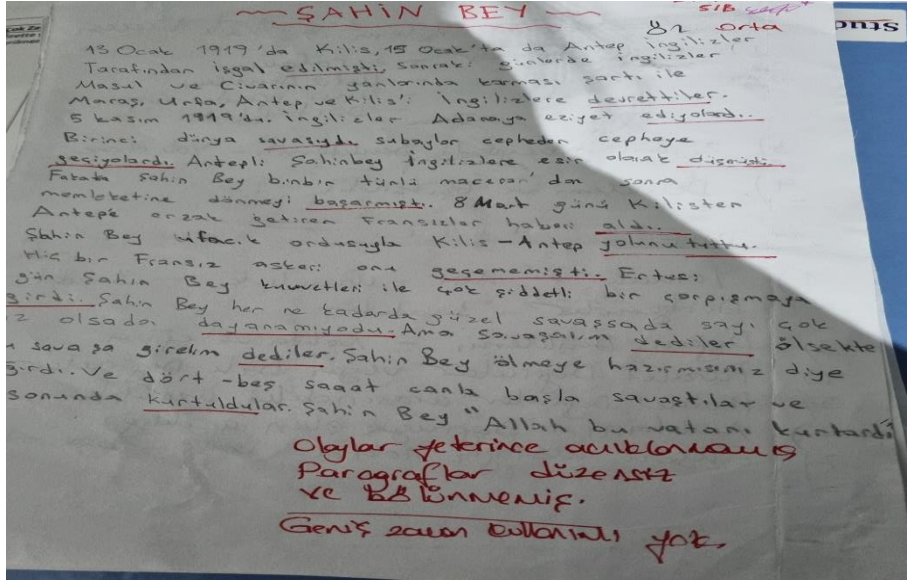
Çalışmanın bu kısmında öğrencilerden Şahin Bey adlı metni özetlemeleri istenmiştir. Böylece öğrencilerin özet yazma konusundaki durumları tespit edilmeye çalışılmıştır.

Tablo 19

Öykü Özeti Değerlendirme Dereceli Puanlama Anahtarına Göre Öğrencilerin Şahin Bey Adlı Öyküyü Özetlemeleri Bakımından Aldığı Genel Puanlar

Çok İyi	İyi	Orta	Zayıf	Çok Zayıf
		Ö2, Ö4, Ö6, Ö7, Ö10, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25	Ö3, Ö9	
	Ö1, Ö5, Ö8, Ö11			

Tablo 19 incelendiğinde öğrencilerin “Şahin Bey” adlı öyküyü özetlerken iyi, orta ve zayıf puanlarını aldığı görülmektedir. 25 öğrenciden 4’ünün özetlerinin iyi olduğu belirlenmiştir. Birçok öğrenci dereceli puanlama anahtarındaki puanlamada 3 puanını almışlardır. Bu puanı alan öğrenciler geçmiş öğrenmelerini aktarabilen, okuduğunu anlayıp yorumlayabilen öğrencilerdir. Yazdıkları özetler çok iyi olmasa da kısmen iyi durumdadır. 18 öğrencinin puan durumu orta puan aralığındadır. Zayıf puan grubunda yer alan öğrenciler özet işini tam anlamıyla bilmiyor değillerdir fakat çok da anlamamışlardır. Sadece verilen görevi yerine getirebilmek adına çabalamışlardır. Çok fazla yazmaya dair bir ön hazırlıkları bulunmamaktadır. 2 öğrencinin puan durumu ise zayıftır. Bu öğrenciler zaten sınıf genelinde ortalamanın altında yer alan okumakta ve okuduğunu anlamakta zorluk çeken öğrencilerdir. Onlardan okuduğu metni özetlemelerini istemek zaten onlar için oldukça güç bir durum olmuştur.

Şekil 20. Ö2 kodlu öğrencinin Şahin Bey hikayesinin özeti.

Şekil 20'ye bakıldığında Ö2 kodlu öğrencinin geniş zamanlı ifadeler kullanmadığı, seçme ve ayıklama işini tam yapamadığı, paragraflar halinde yazmadığı, olayları yeterince açıklamadığı görülmektedir.

Öğrenciler Tarafından Oluşturulan Dijital Hikayelerin Genel Değerlendirmesi

Öğrencilerin dijital hikayeleri incelendiğinde genel olarak nitelikli özetler meydana getirdikleri tespit edilmiştir. Öğrenciler verilen ödevleri istekli bir şekilde yapmış ve okulda sunmuşlardır. Özetleme kurallarına uyum, yazım ve noktalama konusunda yazdıkları dijital hikayelerde daha özenli oldukları görülmüştür. Bu durum iyiye doğru bir gelişme olsa da geleneksel yazma yöntemlerinde özensiz olduklarını göstermektedir. Bu konu ile ilgili de çalışmalar yapılması gerekmektedir. Özetlerin paragraflara bölünmesi doğru şekilde yapılmış, düşünceler arası geçiş uygun geçiş ve bağlantı ifadeleri ile oluşturulmuştur. Bazı bölümler teknik olarak olmasa da genel olarak bakıldığında uygun biçimde yazılmıştır.

Öğretmenleriyle birlikte eylem planına uyarak çalışan ve dikkatli bir şekilde eğitimi takip eden öğrencilerin hem özetleri hem de dijital hikayeleri olumlu yönde gelişme göstermiştir. Fakat her sınıfta olduğu gibi derse karşı ilgisiz ve disiplin problemi yaratan öğrenciler bu çalışmada da yer almıştır. Onların da çalışmalara katılması ve davranışlarının okuma ve yazma çalışmalarıyla iyi yönde ilerlemeleri için araştırmacı olağanüstü bir gayret göstermiştir. Bu durumda öğrenciler yazma çalışmalarına katılmış ve özetleme ve dijital hikâyeyi öğrendikçe istekleri artmıştır. Yine de meydana getirdikleri çalışmalar diğer öğrenciler kadar istenen düzeye ulaşamamış olsa da her öğrencinin çalışmada yer alması bakımında yararlı bir ortam meydana getirilmiştir.

Teknolojinin her alanda insan hayatında olması özetlerin de dijital ortama taşınmasında etkili olmuştur. Özetleme konusunda isteksiz olan ve bu konuyu gereksiz gören öğrenciler ve buna yeteri kadar önem vermeyen sadece ödev olarak kitabın veya metnin özetini yaz getir diyen öğretmenler sebebiyle özetleme konusu göz ardı edilmiştir. Özetleme ile ilgili herhangi bir çalışma yapmadan özet yazma durumuyla baş başa kalmış olan öğrenci de bu duruma karşı olumsuz bir ön yargı geliştirmiştir. Özetlerin yazılıp bunların dijital hikayelere dönüştürülmesi bu olumsuz ön yargının bir nebze olsun kırılmasında faydası bulunmaktadır.

Öğrencilerin özetlerinden yazdıkları dijital hikayeler özetledikleri metni kendi hayal güçlerini referans alarak yeniden yazdıkları bir süreç olmuştur. Dijital dünyanın tüm imkanlarını kullanarak okudukları düz bir metin onların zihnini ekrana yansıtma, seslerini kullanmalarına olanak sağlamıştır. Uygun ön hazırlıkları yapmış, kuralları

kavramış ve dijital hikâye konusunda yetkinleşmiş öğrenciler özetlerini istenen düzeyde yazabilmişler ve yazarken keyifli dakikalar geçirebilmişleridir. Aynı zamanda üç farklı türde metin özetleme çalışması yapan öğrenciler bu metinleri derinlemesine anlamlandırıp çözümlendiği ve yeniden yazma sürecine girdiği için türler konusunda da anlamlı öğrenme çalışmaları yapmışlardır. Metinlerarasılık kavramını da öğrenmişler metinler arasında bağlantı kurabilmişlerdir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmaya 27 öğrenci katılmış ve bu öğrencilere uygulanan ön algı sorularından elde edilen öğrenci cevaplarına, uygulama öncesi yazılan özetlerin değerlendirmelerine göre öğrencilerin özetleme ve özet yazma sürecine dair az çok bilgilerinin bulunduğu fakat dijital hikâye konusunda bilgilerinin olmadığı sonucuna varılmıştır. Bilgi sahibi olduğunu düşünen öğrenciler de teknik açıdan özetleme bilgilerinin eksik olduğu sonucuna varmışlardır. Öğrencilerin özetleri incelendiğinde tam anlamıyla doğru özet yazma becerisine sahip olmadıkları tespit edilmiştir. Özete nasıl başlayacağı, hangi zaman ifadesini kullanacağı, düzenleme ve paragraf bölümlerini nasıl ayıracağı, özetini yazacağı metindeki gereksiz bilgileri nasıl ayıklayacağı gibi teknik bilgiler konusunda eksiklikleri olduğu görülmüştür. “*Özet yazmak sizin için ne ifade eder?*” sorusuna çoğu öğrenci olumlu biçimlerde cevaplar vermişlerdir. Buradan anlaşılıyor ki öğrenciler özetlemeye karşı olumlu yönde yaklaşımlarda bulunuyor fakat teknik açıdan nasıl yazacakları bilgisine tam olarak hâkim olmadıkları için zorlandıkları noktalar olmuş olabilir. Öğrenciler yazma becerilerine, yazım ve noktalama bilgisine derslerde erişmiş olsalar bile uygulamaya geçtiklerinde bazı zorluklar ve eksikler yaşamışlardır. Karakaya ve Ülper (2011), yazma kaygısını taşıyan kişilerin, yazma sürecinin tüm aşamalarını son derece sıkıntılı ve zorlu biçimde yaşadıklarını ifade etmektedir (Akt.Şener, 2018).

Öğrenciler bir metnin özetini oluşturma, okuduğu metni anlamlandırıp yeniden yazma sürecinde çeşitli olumsuz durumlarla karşılaşabilirler. Anlama ve anlatma becerilerinin çevresinde bunun pek çok sebebi olabilir. Bir metni özetleme amaçlı okurken metni oluşturacağı unsurlara odaklanması, özetleme stratejilerini kullanması gerekir (Çetinkaya, Şentürk, Dikici, 2020). Özetleme metnin anlaşılmasına ve yeniden yapılandırılmasına yardımcı olan bir uygulamadır. Dijk ve Kintsch (1983) Büyük Ölçekli Yapı Modeli’nde belirttiği özetleme stratejisinde silme, genelleme ve yapılandırma kavramlarına göre metindeki önermelerin bir üst önermeyle ifade edilip genellenmesi gerekmektedir (Çıkrıkçı, 2004). Burada belirtildiği gibi bu kavramları bilmeyen ve uygulamayan öğrenciler özetleme konusunda fikir sahibi değildir. Yapılan araştırma da bu araştırmaları destekler niteliktedir. Öğrenciler yapısal durumları öğrenmedikleri için özetleme konusuna karşı kaygılı yaklaşmışlardır. Kuralları bilen ve doğru öğrenen öğrenciler ise özetlemeye karşı da olumlu tavırlar içindedirler.

Araştırmada ortaokul öğrencilerinin dijital hikâye konusunda bilgi sahibi olup olmadıkları incelenmiştir. Öğrencilerden 7’si bilgim var cevabı verirken 25’i bilgisi olmadığı yönünde cevap vermiştir. Aynı soru verilen eğitimlerden sonra son algı açık uçlu öğrenci anketinde sorulmuştur. 26 öğrenci bilgim var cevabı verirken 4 ‘ü bilgim yok cevabını vermiştir. Buradan anlaşılmaktadır ki öğrencilerin çoğu bu konuda bilgi sahibi olmuşlardır. Bu bilginin edindirilmesi Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde (TYÇ) yer alan ve günümüzde yaşamın ayrılmaz bir parçası olan dijital yetkinliğin kazandırılmasına da katkı sağlamıştır (Çelik, 2021).

Çalışmada ortaokul öğrencilerinin özetleme becerilerinin gelişimine dijital hikâye yazmanın etkisi olup olmadığı araştırılmıştır. Öğrencilere uygulanan ön algı ve son algı açık uçlu öğrenci anketi, araştırmacı gözlemi ve araştırmacı günlüğünden yararlanarak çeşitli sonuçlara ulaşılmıştır. Özetleme eğitimleri öncesinde özetlemeye karşı olumsuz ön yargı ile yaklaşan pek çok öğrenci verilen eğitimlerden sonra konunun mantığını kavramaya başlamıştır. Özetlemeyi kavrayan öğrencilere sonrasında verilen dijital hikâye eğitimiyle öğrenciler özetlerini dijital hikayelere çevirdikçe bundan keyif almaya başlamışlardır.

MEB Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (2011)’nin “21. Yüzyıl Öğrenci Profili Nasıl Olmalı?” isimli çalışmasında öğrencilerin teknolojiyi bilmeleri gerektiği sonucuna varılmıştır. Türkçe dersinde de öğrencilerin sadece geleneksel olarak okuma

yazma ve dilbilgisi ağırlıklı olarak gelişmesinden ziyade artık bunları dijital ortamlara da aktarabilen öğrenciler yetiştirilmesi hedeflenmektedir. Dijital hikayeler öğrencilerin geleneksel hikâye yazmalarının yanı sıra teknoloji ile ilgili becerilerini de geliştirmesi bakımından önemlidir (Eroğlu ve Okur, 2022).

Çalışmada verilen özetleme eğitimi ve dijital hikâye oluşturma eğitimlerinden sonra ortaya çıkan gelişmeler araştırılmıştır. Öğrenciler daha önce özellikle dijital hikâye kavramını bilmediklerini ve bunu öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Verilen eğitimlerden sonra en çok beceri kazandıkları konu ise özetleme olmuştur. Bu konuda bilgi sahibi olduklarını vurgulamışlardır.

Öneriler

Bu çalışmada elde edilen sonuçlara göre ortaokul öğrencilerinin özetleme becerilerinin gelişmesinde dijital hikayelerin katkısı olmuştur. Bu sonuçlara göre şu önerilerde bulunulmuştur:

1. Özet yazma sürecinde öğrencilere özet yazma ile ilgili nitelikli bir eğitim verilmelidir.
2. Özet yazma uygulamalarında özet yazma teknikleri ile ilgili ve özetlerin dijital hikayelere dönüştürülmesi sürecinde öğrencilere eğitim verilebilir.

KAYNAKÇA

- Aydın, Y. (2022). *Özetleme stratejileri eğitiminin 7. sınıf öğrencilerinin özetleme başarısına etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bahçıvan, H. K. (2020). *Ortaokul öğrencilerinin özetleme başarıları ile özetlemeye yönelik tutumları ve özyeterlilik alguları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- Banaz, E. (2017). *Ortaöğretim öğrencilerinin medya okuryazarlığı düzeyleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- Büyüköztürk, Ş. (2004). *Veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E. Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2023). *Bilimsel Araştırma yöntemleri* (34. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çelik, T. (2021). Dijital hikâye araçları kullanımı yetkinliği ölçeği (DHAKYÖ): Ölçek geliştirme çalışması. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 10 (4), 1580-1597.
- Çetinkaya, G., Şentürk, R. ve Dikici, A. (2020). Özetleme stratejilerinin kullanımı ile özetleme başarımı arasındaki ilişki. *Journal of Language Education and Research*, 6(2), 583-600. <http://dx.doi.org/10.31464/jlere.763574>.
- Çetin, Ö. ve Bulut, K. (2020). 8. Sınıf öğrencilerinin dinlediği ve okuduğu bilgilendirici metinleri özetleme becerilerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40 (2), 665-697.
- Çıkrıkçı, S. S. (2004). *İlköğretim öğrencilerinde özetleme becerisinin gelişimi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Dayan, G. ve Girmen, P. (2018). Türkçe eğitimi yazma sürecinde dijital öyküleme. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 6 (3), 207-228. <http://dx.doi.org/10.14689/issn.2148-2624.1.6c3s10m>.
- Demir, B. (2021). *Ortaokul öğrencilerinin özetleme özyeterliliklerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı, Gaziantep.

- Doğan, Y. ve Özçakmak, H. (2014). Türkçe öğretmeni adaylarının dinlediğini özetleme becerilerinin değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11 (28), 153-176.
- Erdem, C. (2012). Türk dili ve edebiyatı öğretmen adaylarının özetleme stratejilerini kullanım tercihleri ve metin dilbilimsel bir özetleme çalışması. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 1 (3), 36-52.
- Eroğlu, B. (2019). *Ortaokul öğrencilerinin özetleme tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Denizli.
- Eroğlu, A. ve Okur, A. (2022). Dijital hikâye anlatımının ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin hikâye yazma kaygıları üzerindeki etkisi. *Milli Eğitim Dergisi*, 51 (234), 1529-1552. <http://dx.doi.org/10.37669/milliegitim.824215>.
- Eyüp, B., Stebler, M. Z. ve Uzuner Yurt, S. (2012). Türkçe öğretmeni adaylarının özetleme stratejilerini kullanmadaki eğilimleri. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 1 (1), 22-30.
- Göğüş, B. (1993). Türkçe öğretimine genel bir bakış. F. Oğuzkan (Yay. Haz.). *İlköğretim okullarında Türkçe eğitimi ve sorunları*. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- Günay, V. D. (2017). *Metin bilgisi*. İstanbul: Papatya Yayıncılık.
- Güneş, F. (2013). Türkçe öğretiminde metin seçimi. *Ana Dili Eğitim Dergisi*, 1 (1), 1-12.
- Karacaoğlu, H. (2018). *Dijital hikâyelerin Türkçe dersi değerler eğitimine yönelik etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Eğitimi Bilim Dalı, Kayseri.
- Kutlucan, E. (2018). *Dijital öykü anlatımı ile verilen değerler eğitimine yönelik bir eylem araştırması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Amasya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Amasya.
- Mandal, E. A. (2020). *Özet çıkarma, seçerek yazma ve dikte yöntemlerinin ortaokul Türkçe dersinde öğrencilerin yazma becerilerine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Tokat.
- MEB (2023). İlköğretim Kurumlar Yönetmeliği, Erişim Tarihi: 01.05.2023, http://mevzuat.meb.gov.tr/html/225_0.html.
- MEB (2019). Türkçe dersi öğretim programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar). T. C. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. Ankara.
- Özbay, M. (2005). *Bir dil becerisi olarak dinleme eğitimi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Öztürk, A. (2013). *Sosyo-bilimsel konularla argümantasyon becerisi ve insan haklarına karşı tutum geliştirmeye yönelik bir eylem araştırması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Sever, S. (2003). Türkçe öğretiminde yeni yapılanma çalışmaları. *TÜBAR*, XIII, 27-38.
- Şahin, İ. (2012). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin hikâye edici metinlerde özetleme ve ana fikir bulma becerileri üzerinde hikâye haritalarının etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Şahin, N. (2021). Dijital hikâye uygulamalarının öğrencilerin motivasyonları üzerindeki etkisinin bazı moderatör değişkenler açısından incelenmesi: Meta analiz çalışması. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (46), 119-138. <http://dx.doi.org/10.21497/sefad.1033057>.
- TDK (2022). Türkçe sözlük. <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi: 24.12.2022.
- Şener, G. E. (2018). *Yazma tekniklerinin ortaokul öğrencilerinin bilgilendirici metin yazma becerilerine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Çanakkale.

Şencan H (2005) *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlilik* (1. Basım). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Şentürk Leylek, B. (2018). *İlkokul 3. sınıf öğrencilerinin okuma becerilerinin gelişiminde ve okumaya yönelik tutumlarında dijital hikayelerin etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı İlköğretim Bilim Dalı, Bursa.

<https://www.plotagon.com> (Erişim Tarihi: 31.12.2022)

<https://www.storyjumper.com> (Erişim Tarihi: 31.12.2022)

<https://www.toonboom.com/products/storyboard> (Erişim Tarihi: 31.12.2022)

<https://www.pixton.com> (Erişim Tarihi: 31.12.2022)

<https://storybird.com> (Erişim Tarihi: 31.12.2022)

<https://www.animaker.com> (Erişim Tarihi: 31.12.2022)

<https://think.vyond.com/signup?gspk=emhbb3lhb25hbjUxODYzMzYz&gsxid=Dud5soFu pKZW> (Erişim Tarihi: 31.12.2022)

<https://www.powtoon.com> (Erişim Tarihi: 31.12.2022)

<https://www.joomag.com/> (Erişim Tarihi: 31.12.2022)

https://www.wattpad.com/?locale=tr_TR (Erişim Tarihi: 31.12.2022)

<https://www.morpakampus.com/anasayfa> (Erişim Tarihi: 16.05.2023)

Yalçın, S. (2018). 21. Yüzyıl becerileri ve bu becerilerin ölçülmesinde kullanılan araçlar ve yaklaşımlar. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 51 (1), 183-201. <http://dx.doi.org/10.30964/auebfd.405860>.

Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2021). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.